

I

Sunglasses and Advil, last night was mad real.

– Kanye West, ‘No Church in the Wild’

II

My guess is that you’ve written metamorphoses of yourself so many times, you no longer have any ideas what *you* are or ever were. By now what you are is a walking text.

– Nathan Zuckerman aan Philip Roth in:
Philip Roth, *The Facts*

III

Just think of the lives you could swap with your own
While you’re selling your coats
You’re sewing your own
You know it’s not the easy way
Sometimes we’ve got to pay to play
With finger paints and macrame
It’s time we asked the sea and say:
Could you bring a different nomenclature?

– Andrew Bird, ‘Nomenclature’

I

Ik maak foto's van mezelf, en van de kamer waarin ik mij bevind. Het is de keuken van mijn ouderlijk huis, waar slingers hangen die voor de ene verjaardag maanden te laat komen, voor de andere maanden te vroeg.

De foto is van onderen genomen. Met mijn rechterhand geklikt, in mijn linker houd ik de krant van vandaag, om te bewijzen dat de foto wel degelijk nu is genomen. Ik, mijn eigen gijzelaar. Flits. Wachten. Dit is niet het moment voor ijdelheid, hoe grotesk mijn neusgaten ook zijn. Het gaat erom dat de datum bewezen is, en dat het onmogelijk is dat een ander vanuit deze hoek een foto van mij gemaakt zou hebben. Het gaat erom dat ik het ben, omdat het niemand anders kan zijn.

In de keuken van mijn ouderlijk huis staan we, mijn vader en ik. Mijn broertje krijgt les, op de universiteit die hij school noemt, mijn moeder geeft les op het kantoor dat zij universiteit noemt. Mijn vader is met pensioen en heeft heimwee naar alle bovenstaande plaatsen. Hij heeft zich net geschoren. Dat kan ik zien aan de verse stoppels die als een dons over de fruitschaal onder de scheerspiegel liggen. Ja, de fruitschaal staat precies onder de scheerspiegel, en nee, dat is niet handig. Maar sommige dingen zijn te belangrijk om over te laten aan praktisch nut. Zoals het

principe dat een ouderlijk huis nooit van zijn principes mag afwijken. Wat ooit besloten is, zal nooit veranderd worden. Deze keuken is een onveranderlijk decor. En in dit decor staat de fruitschaal precies onder de scheerspiegel.

Mijn vader en ik stellen een noodpakket samen voor de jongen die zijn geheugen kwijt is. We stellen een noodpakket samen voor mij, voor wie ik was op 16 januari 2012. Ik geef de camera aan mijn vader. Hij pakt hem verkeerd om aan, vloekt, en neemt een foto van zijn linkerslof. De camera maakt een kirrend geluid. Ik wapper het fotootje droog en schrijf met een marker 'linkerslof vader' op de witte balk onder de afbeelding.

Op de eettafel liggen foto's van mijn leven, brokstukken en parafernalia die in de blanco envelop zullen verdwijnen. Een foto van mijn moeder, die haar duim opsteekt. Van mijn broertje die me, niet overtuigd van de noodzaak van deze operatie, de middelvinger geeft. Maar eronder wel 'Sorry man' heeft geschreven, en daarnaast zijn telefoonnummer. Mijn geboortebewijs. De babyfoto waarop ik lijk op Kim Jong-Il. Een foto van mijn achttiende verjaardagsfeestje, waarop ik goddomme een zwarte coltrui draag. Een foto van twee Beatles-mokken. Een foto van twee jongetjes op de rand van de zandbak van een crèche. Een vakantiefoto van een jongen en een meisje die een fietstocht maken over een Italiaanse veldweg. De foto is al fietsend genomen, de jongen kijkt naar de camera, het meisje is bezweet en kijkt de zon in. Een brief van mezelf aan mezelf. Brieven van vrienden. Dagboekfragmenten waaraan ik mijn eigen handschrift zou kunnen verifiëren. Een eindeloze lijst van onontbeerlijke gegevens en telefoonnummers. De inventa-

ris van een leven. Ik wil herinnerd worden door feiten. Door wie of wat anders?

‘Nu ga ik het goed doen,’ zegt mijn vader. Hij houdt de krant omhoog. Hij glimlacht, soort van. En hij klikt. Even is de hele keuken wit van flitslicht. Wachten op de afdruk. We zwijgen. De vader op de foto is precies de vader die ik nu voor me zie. Er lopen rode lijntjes van zijn neus naar zijn wang. Hij heeft wallen die vergroeid zijn met zijn gezicht. Maar hij vindt de foto ‘niet representatief’. Hij komt inderdaad niet overeen met de foto die mijn vader liever in de envelop zou zien: een foto van een jonger zelf, die zijn zoontje in de armen houdt, een kind dat nog te jong is om zijn vader vragen te stellen.

‘Anders maak ik er wel een van je,’ zeg ik. Hij kijkt zoals hij denkt dat hij moet kijken met een camera in de buurt. Hij poseert. ‘Houd de krant maar goed omhoog. Ja, precies zo.’ Flits. Wachten. ‘Veel beter,’ zeg ik. Hij gelooft me op mijn woord, en schrijft zijn naam en telefoonnummer op de witte balk, ziet zijn hoofd langzaam opkomen vanuit het niets, en zet zijn handtekening. Ik doe alle foto’s en brieven in de envelop en lik hem dicht. Zou ik mezelf geloven op mijn woord?

We gaan aan de keukentafel zitten, de envelop ligt tussen ons in. We zeggen niets. Ik pak de marker, en schrijf in grote letters ‘DE VERGETING’ op het papier. En daaronder: ‘DOSSIER IK’. Mijn vader knikt. Alles zit erin. Alles wat een wildvreemde nodig heeft om mij te worden.

*

16 januari 2012 is voor mij een dag zonder datum.

Als ik wakker word, voel ik niets. Van het geheel van omstandigheden, relaties, karaktertrekken en herinneringen, de draden waarvan ieder mens gesponnen is, is niets over. Ik ben alleen maar van vlees. Een mens, meer niet.

Ik ken niets behalve het in- en uitademen van mijn lichaam. Mijn longen zitten vol stikstof, en mijn spieren verkrampen.

Het begin. Ik bevind me in een roodgewatteerde schedel, met kloppende chromen aderen tussen de ogen. Als ik begin met het reconstrueren van de dag dat ik mijn geheugen kwijtraakte, kan het niet anders dan met deze zin. Een dramatische, te lyrische zin, te omschrijven als wartaal. Ik ben ervan overtuigd dat ik net zo goed iets had kunnen zeggen als: u kunt mij vinden op de gigantische grasmaaier. Ik ben kortom overtuigd van de willekeur van die eerste woorden. Ik zei wat ik zei, zonder reden.

Mijn arm gaat omhoog, en weer naar beneden. Mijn bovenarmspieren staan gespannen. Er zit een panische onrust in mijn benen, ik voel de behoefte om te gaan trappen, maar ik doe niets. Ik ben te moe. Er is iemand die mij willekeurige bewegingen opdraagt: een gezichtsloos wezen in een onzichtbare regiekamer. Ik beweeg machinaal, op bevel van nullen en enen. De iemand schiet mijn arm omhoog. En duwt hem weer neer. Op het punt waar mijn oor en mijn kaak samenkomen, wordt de onderkant van mijn gezicht losgeschroefd van de bovenkant, een drukkende pijn. Ik moet hier weg. Ik moet om hulp roepen. Maar straks word ik ontdekt. Mijn buikspieren spannen zich aan bij iedere ademhaling, mijn hele lichaam staat

strak, alsof het zich voorbereidt op een aanval die al heeft plaatsgevonden.

Het is mijn lichaam. Het moet mijn lichaam zijn. Het mijne.

En toch. Alle bewegingen lijken van zo ver te komen. Ze behoren mij niet toe.

De pijn verplaatst zich van mijn kaken naar mijn slapen, op verschillende plekken wordt in mijn schedel geboord, er worden pijnlijke stalen flinters ingebracht. Het maakt een knarsend geluid waaraan niet te ontsnappen valt. Mijn oogleden zetten uit en krimpen weer, mijn oogbollen gloeien.

Ik bevind me in een roodgewatteerde schedel, met kloppende chromen aderen tussen de ogen.

*

Nou, wat ik zei was natuurlijk niet helemaal zonder reden, zo beredeneer ik nu. Eigenlijk had ik alle reden van de wereld: namelijk dat ik wakker was geworden zonder rede. Zonder verstand.

Alles was weg. Namen, herinneringen, woorden, tijd, alles. Maar wat stelde dit bewustzijn voor?

Onder de oppervlakkige vragen die filmfiguren met geheugenverlies stellen, zit een diepere laag: die van de logica. Pas wanneer iemand een elementaire samenhang tussen de dingen ontwaart, kan hij functioneren, zich vragen stellen. Alleen in dit vruchtwater kunnen de hersenen hun werk doen, kan het embryo van een gedachte groeien. In mijn geval had er een punctie plaatsgevonden. Terwijl ik sliep was het vruchtwater weggesijpeld en mijn verstand stil komen te liggen, beurs en angstig, wachtend op licht.

Toen ik wakker werd, had ik geen greep meer op de logica, en de logica niet op mij. Er is niets zo beangstigend als dit diepste niet-weten. Ik was doodsbang, en mijn adem begon te verspringen. Er bevond zich een vreemdeling in mijn hoofd, die steeds harder begon te hijgen. De vreemdeling zat in een lichaam. Om hem heen lagen omgewoelde lakens en kussens. Het was donker. Het lichaam had haar op de benen, en zat rechtop, met zijn rug tegen de muur.

Er zit een vreemdeling in een bed.

De vreemdeling is koud. Zijn benen omstrengelen elkaar. Zijn kop is vuurrood. Het heeft een slaaphemd aan, een zwarte onderbroek. De vreemdeling voelt in de onderbroek, trekt het elastiek naar voren en kijkt, stelt vast dat hij een man is. Er zit een vreemdeling in mijn bed. Er zit een man in mijn bed. Ik zit in mijn bed.

Met horten en stoten verandert het lichaam in het mijne. De fundamentele zaken: er zitten nog kloten aan. Mijn kloten. Als iemand me zou vragen: wie ben jij? zou ik kunnen antwoorden: ik ben een man.

*

Terug naar die zin. Ik bevind me in een roodgewatteerde schedel, met kloppende chromen aderen tussen de ogen. Ik keek om me heen, die ochtend, en zag niets van een roodgewatteerde schedel. Niet dat deze woorden me iets zeiden, net zo goed konden het de juiste benamingen zijn voor ‘muur’ of ‘donker’, maar op de een of andere manier voelden ze niet als juist. Helderder dan dit (*voelen*, wat moet een mens ermee?) kan ik het niet omschrijven. Er was kennelijk nog iets van een taalkundige intuïtie die het me mogelijk

maakte vast te stellen welke woorden in elk geval zonder betekenis waren. Het was alsof ik de kleur wit onder woorden probeerde te brengen middels de ontkenning van de kleuren zwart en rood.

Na wat ik dacht dat een paar minuten waren (wat had ik graag de rationaliteit gehad minuten te ervaren als minuten) stelde ik vast: die eerste zin slaat nergens op. Vanaf dat moment was ik hier zeer van overtuigd. Ik wist het zeker, en daarmee was de eerste golf van paniek bezworen; ik kon dingen herleiden.

Het viel me op datzelfde moment ook op dat ik de zojuist als wartaal bestempelde zin hardop had uitgesproken, wat me angst aanjoeg, wederom intuïtief aanvoelend dat het niet de bedoeling is een wartalige zin hardop uit te spreken als je alleen in een kamer bent. Want ja, verdomd, dat was ik, alleen. Dat woord stond me ineens helder voor de geest, zowel de afzonderlijke letters als hun gezamenlijke betekenis. ‘Alleen’ duidt op het bestaan van andere mensen. Ik bevond me in een tijd en op een plaats waar anderen bestonden. En wie die anderen ook waren: ze waren niet hier, bij mij, bij de man in mijn bed. Ik onthulde anderen door te constateren dat ze afwezig waren.

Van alle angstvragen die een rationeel mens zich in dergelijke omstandigheden zou kunnen stellen, is die naar de eindigheid van het vergeten de meest logische: zal ik me voor altijd zo voelen? Zal ik voor altijd vergeten hebben en vergeten zijn?

Achteraf bezien kan ik met behoorlijke zekerheid zeggen dat ik mezelf die vraag niet heb gesteld. Hij kwam niet in me op. Op dat moment namelijk wist ik niet dat ik alles vergeten was, er was geen kennis waarvan ik dacht: die bezit ik niet.

In dat duister bevond zich alleen het gevoel dat hier iets niet klopt. Wat natuurlijk betekent: er is hier iets helemaal mis.

— EERSTE RAPPORT —

7:30. Patiënt ontwaakt. Hij zet zijn telefoonwekker bij de vierde rinkel uit, niet aantoonbaar later dan gewoonlijk. Patiënt doet dit zonder tekenen van fysiek-cognitieve problemen of ruimtelijke desoriëntatie. Hij spreekt hardop en helder gearticuleerd de zin uit: 'Ik bevind me in een roodgevatteerde schedel, met kloppende chromen aderen tussen de ogen.' Een fysieke reactie hierop volgt pas om 7:35, wanneer patiënt schrikachtig wordt en om zich heen begint te kijken. Eerder lijkt hij nauwelijks oog te hebben gehad voor zijn omgeving. Patiënt maakt meer zweet aan dan normaal, en zijn lichaamstemperatuur is met 0,7 graad gestegen.

Patiënt draagt de voorgeschreven kleding: een wit pyjamashirt en een zwarte onderbroek. Hij heeft geen sieraden of andere fysieke opvallendheden (tatoeages et cetera), afgezien van een moedervlek op zijn rechterwang en een blauwe stip op zijn rechterknie, een steentje dat ooit in zijn knie is geraakt bij een val van de fiets toen patiënt tien was. Patiënt heeft een beginnende baard, van drie tot vier millimeter.

7:59. Patiënt spreekt, maar is niet goed te verstaan. Zijn articulatie is slecht en hij toont geen fysieke reactie op wat hij zegt. De algemene lichaamshouding van patiënt is onzeker. Hij oogt verdwaasd en staat soms op om direct weer te gaan zitten. Zijn pupillen zijn aanmerkelijk groter dan normaal en zijn gezicht is bleek.

8:07. Patiënt staat op uit zijn bed. Hij kijkt in de hoeken van de kamer op zoek naar camera's. Hij vindt niets. Dit lijkt hem niet te verwarren. Patiënt kijkt om zich heen en gaat op het bed zitten. Hij rilt een beetje, maar niet vanwege de kamertemperatuur, die is ingesteld op 19 graden. Patiënt kijkt naar zijn voeten. Zo blijft hij acht minuten zitten, dan laat hij zich achterovervallen op zijn bed.

8:17. Patiënt zet de door ons geplaatste muziekinstallatie aan. Dit doet hij zonder zichtbare cognitieve desoriëntatie. De muziek lijkt patiënt kalmer te maken. Of dit te maken heeft met herkenning (in welk geval onderzocht moet worden hoe patiënt iets kan herkennen terwijl hij geen herinneringen heeft) of met een verondersteld intrinsiek kalmerende werking van muziek zelf, is niet duidelijk. Verder onderzoek sterk aangeraden.

Patiënt vertoont geen tics. Wel haalt hij relatief vaak de hand door het haar, maar het is vooralsnog niet vastgesteld of dit een neurotische beweging is, een gewoonte, of een ongevaarlijke reactie op de omstandigheden. Nader onderzoek gewenst. Zijn lichaamstaal is afwerend. Hij komt eerder chaotisch over dan uitnodigend. Deze lichaamshouding is niet ongewoon voor patiënt, maar is in vergelijking met andere dagen sterk uitvergroet.

8:22. Patiënt pakt, wederom zonder tekenen van desoriëntatie, de telefoon en begint op knoppen te drukken. Deze knoppen zijn niet willekeurig. Het door de patiënt geschreven telefoonbericht getuigt niet van syntactische verwarring.